

Monumentnummer*: 531555

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 12 september 2014
Kadaster deel/nr 82656/84

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nieuwegein Nieuwegein Utrecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Jutphaas	D			4002
Jutphaas	D			1990

Omschrijving**

Cluster 50. Toegangsbrug.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

COMPLEX FORT BIJ JUTPHAAS

Inleiding

TOEGANGSBRUG van het Fort bij Jutphaas als ontsluiting van het fortterrein en gelegen aan de zuidwestzijde van het wachthuis. Het ophalen of verwijderen / vernietigen van bruggen is sinds de oudheid een probaat middel om indringers te weren. Niet alleen werd zo de doorgang of overtocht over een waterloop, een droge of een natte gracht of een terreindiepte belemmerd of vertraagd, maar ook moest een aanvalleur zelf zorgen voor middelen om de barrière eventueel zelf te nemen. Houten bruggen waren relatief snel te vernietigen, desnoods door ze in brand te steken. Stenen en betonnen bruggen vergden een grotere en meer tijdrovende ingreep, al kon een springlading soms snel het gewenste effect sorteren. Met de komst van ijzeren bruggen - in de loop van de 19de eeuw op grote schaal toegepast in vele verschillende varianten - bleef de tweede mogelijkheid bestaan, maar verdween de eerste. Het oplazen van bruggen was kapitaalvernietiging en gebeurde alleen in uiterste noodzaak. Een manier waarop ijzeren bruggen afgesloten konden worden, was het uitnemen of ontoegankelijk maken van (kleine) delen ervan. De toegangsbrug van het Fort bij Jutphaas is uitgevoerd als een ijzeren brug op zware houten jukken, die op ongeveer tweederde is voorzien van een eveneens, ijzeren hekwerk. De brug is nog steeds in gebruik en is mede daarom gerestaureerd. De voorganger was voorzien van een centraal gelegen, uitneembaar deel. De

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

toegang tot het wachthuis verliep, tot het dempen van de bijbehorende gracht, via een tweede, kleinere brug, aan de noordzijde van het wachthuis, die niet meer bestaat.

Omschrijving

De TOEGANGSBRUG van het Fort bij Jutphaas ligt iets ten zuidwesten van het wachthuis en verbindt van oudsher de zuidelijke helft van het forteiland, over de gracht, met het vasteland. De brug rust ter weerszijden op gemetselde hoofden en kent hiertussen drie houten jukken. De lengte bedraagt ongeveer 15 m en de breedte is ongeveer 3,50 m. Het brugdek bestaat uit houten planken; ter weerszijden hiervan zijn smeedijzeren leuningën aangebracht, die in 12 vakken zijn verdeeld, elk voorzien van diagonalen in honingraatstructuur. Aan de landzijde zijn drie vakken schuin wijder gesteld. Tussen het 9de en het 10de vak is boven een juk een gepunt hek in profielijzer aangebracht, dat buiten de brug uitsteekt.

Waardering

De TOEGANGSBRUG van het Fort bij Jutphaas is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel dat een voorbeeld is van een brug als toegang tot het fort, maar dat van oorsprong de eerste van een tweetal te nemen waterhindernissen was.

* Ensemblewaarde en situationele waarden vanwege zijn ligging binnen het systeem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in het algemeen en in het bijzonder in de directe relatie tot overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het duidelijk herkenbaar is als een 19de-eeuwse brug.

* Het onderdeel is goed bewaard omdat het - mede door restauratie en onderhoud - nog duidelijk de fysieke en functionele kenmerken vertoont die destijds tot de bouw aanleiding gaven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie